

La llengua de Cristòfor Colom

CONCULCACIONS (28)

El lingüista Josep Maria Castellnou té un llibre molt interessant, per ben documentat i escrupolós, dedicat a fonamentar el català com la llengua espontània del navegant i descobridor del Continent americà. Tot el llibre és una aportació important i s'endevina el rigor i la imparcialitat amb què Castellnou afronta el tema, prescindint que com a català podria avalar apriorísticament la catalanitat del navegant.

Contràriament a aquesta investigació podem veure la diferència de tractament que utilitza un eminent filòleg espanyol, Ramón Menéndez Pidal. Per reforçar aquest comentari sols faré una referència que crec justifica per si sola el que acabo d'assenyalar, extreta del llibre de Castellnou -pag, 40- CRISTÒFOR COLOM, CATALÀ (com parlava Cristòfor Colom?) Ed. La llar del llibre.

En una estada de Colom al monestir de La Ràbida (Palos de la Frontera-Huelva) un metge de nom García Hernández, li diu: *“e viendole disposición de otra tierra o reino, ajeno en su lengua, le preguntó que quien era y de donde venia”*; tots els altres (testimonis) vénen a dir el mateix. Però si s'hi posa atenció, es veu clar que Colom no respon ni qui és ni d'on ve, i ens queda només el testimoni de parlar amb deix d'altra terra o regne. Però Menéndez Pidal, com fan tants d'altres que tenen l'estrangeria de Colom resolta a priori, diu que el testimoni d'aquells declarants no dóna lloc a dubtes, ja que *“no se podían aplicar buenamente (els dubtes sobre el parlar de Colom) al habla de un gallego, Familiarmente conocdo de todo español”*, la qual cosa creiem del tot ociosa, i molt més en aquella època, i és el mateix Oviedo (Gonzalo Fernández de Oviedo-bisbe de Chiapas) qui ens dóna la raó quan diu: *“como se avernan el andaluz con el valenciano, y el de Perpiñán con el Cordobés, y el aragonés con el guipuzcoano, y el gallego con el castellano (sospechando que es portugues)...?”*, donant a entendre que, per a un castellà no eren gaire conegudes les llengües de la Península. I nosaltres, volem posar en relleu, tant pel que fa a Menéndez Pidal com pel que fa a Oviedo, l'omissió de la referència al català (aneu a saber per què). Un altre testimoni, referint la manera d'expressar-se de Colom (encara que sigui per escrits llegits i a més ja en una època un xic posterior, però que també vénen bé al cas), és el del pare Las Casas, el qual, copiant papers del descobridor al peu de la lletra, diu *“ser natural de otra lengua”, “como en Castilla no habia nacido”, “como no fuese su lengua materna”, “el cual no sabia bien”* el llenguatge castellà. Veiem que tots són d'acord a afirmar que Colom ni parla ni escriu el castellà correctament, però ni un de sol no indica res més,... tots es limiten a fer-lo estrany al castellà, sense aclarir cap dubte ni donar cap més pista. En conclusió: tant els testimonis de La Ràbida com el de Las Casas, i com tants d'altres, sols afirmen una cosa: que Colom no parla bé el castellà per no ésser aquesta la seva llengua, però no afirmen res més-.

Aquí tenim un clar exemple de com actuen els espanyols, amb el seu espanyolisme (que diuen que no és nacionalisme, ca! no ho penseu pas) més furibund. Tinguem ben present que el comentari relatat inclou la figura d'un especialista de gran prestigi com és Menéndez Pidal, (va arribar a ser el President de l'Acadèmia de la Llengua espanyola) i que també queda afectat per tendències i faltat d'objectivitat en els moments que

li convé.

Doncs bé, així s'ha escrit la "*historia de España*", que escampen, i pobre del que s'atreveixi a posar-ne algun relat en dubte perquè li caurà una galleda de impropis i insults inacabables.

Són moltes les aportacions que Castellnou fa en aquest llibre. Moltes d'elles molt difícilment contestables i també sovint diametralment contradictòries a les tesis de Menéndez Pidal. Però n'hi ha una de molt reiterativa que és la de no citar el català com a llengua possible de Colom en moments que comenta diverses possibilitats i que completa prescindint totalment de la possibilitat catalana. Especula molt en si va aprendre el castellà que escrivia i parlava, aquí allà o més enllà, però mai cita Catalunya. Ell parteix prèviament d'un Colom genovès, a priori sense presentar cap dubte ni cap altre possibilitat.

Segueix les lliçons dels Reis Catòlics, de Carles I i de Felip II que són la tripleta que va assentar aquesta versió. És inqüestionable que com a mínim els reis catòlics sabien de bones fons de la catalanitat innegable de Colom. La descoberta d'Amèrica i més concretament el primer viatge va ser una empresa catalana i que pertany exclusivament a la història del nostre país. A partir d'aquest viatge ja es produeixen tota una sèrie d'actuacions castellanes (que no espanyoles encara), que preparen molt detingudament el furt del descobriment per atribuir-se aquest fet a la corona castellana (i després espanyola). Es van eliminar multitud de documents, se'n van falsificar quantitats ingents per mediació de la censura establerta ja pels Reis Catòlics, que prohibia publicar res sobre el descobriment si no era revisat minuciosament per aquest organisme i autoritzava una versió adulterada segons els convenia. De totes maneres cal fer notar que malgrat el gran esforç amb que van anar teixint les versions oficials, una obra d'aquesta envergadura ha deixat molts rastres que una hora o altre acabaran vençant la mentida i l'engany que suposa davant del món aquest magnicidi històric i cultural.

Un altre dels investigadors que està treballant moltíssim sobre el tema, com a historiador, és en Jordi Bilbeny que ha escrit una col·lecció de llibres interessantíssims sobre aquest afer i que seran una palanca de gran eficàcia per tombar les falsedats i reconstruir una història verdadera i solvent.

Solament dos títols d'aquest autor: TOTES LES PREGUNTES SOBRE CRISTÒFOR COLOM- David Bassa entrevista Jordi Bilbeny-Col·lecció Descoberta Llibres d'índex. CRISTÒFOR COLOM Príncep de Catalunya Ed. Proa.

Claudi Romeu, 21 de juny del 07